

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวสรุปถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการฝึกอบรมและเทคนิคการฝึกอบรมสำหรับการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทุกจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 1,069 คน ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ยอมรับให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 286 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบแบ่งชั้นตอน คือ แบ่งสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และกรุงเทพมหานครออกเป็น 12 กลุ่ม ตามเขตการศึกษา จากนั้นจึงคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตการศึกษา และแต่ละสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตามลำดับ ตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในพื้นที่นั้น ๆ เนื่องจากผู้วิจัยได้ปรับเพิ่มจำนวนเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดลงตัวเป็นจำนวนเต็ม จึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 314 คน คิดเป็นร้อยละ 29.37 ของจำนวนประชากร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นชนิดเลือกตอบและแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความสำคัญและระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูประถมศึกษา จำนวน 11 ชั้นตอนใหญ่ 44 ชั้นตอนย่อย เป็นแบบประเมินการจัดลำดับค่า

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมของเทคนิคการฝึกอบรมต่อวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูประถมศึกษา เป็นแบบประเมินการจัดลำดับค่า

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับกระบวนการและเทคนิคการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูประถมศึกษา เป็นแบบปลายเปิด

ผู้วิจัยหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม ทั้ง 4 ตอน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน พิจารณาตรวจแก้ไข ปรับปรุงข้อคำถาม ให้ครอบคลุมขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการฝึกอบรมและเทคนิคการฝึกอบรมแล้วนำมาปรึกษา ปรับปรุงกับอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย จึงนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จำนวน 6 ท่าน เพื่อตรวจสอบส่วนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เมื่อสมบูรณ์เรียบร้อยทุกขั้นตอนแล้ว จึงนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 314 คน ต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยมีขั้นตอนดังนี้ ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล และขอความอนุเคราะห์ไปยังสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถาม และส่งคืนทางไปรษณีย์ภายใน 3 สัปดาห์ โดยใช้ซองที่ผู้วิจัยได้จำหน่ายของถึงตนเองและติดแสตมป์เรียบร้อยแล้ว จากจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไป 314 ชุด ได้รับคืน จำนวน 297 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.58 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไป เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 292 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.99 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (THE STATISTICAL PACKAGE FOR THE SOCIAL SCIENCES VERSION X)

ที่สถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

(1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

(2) ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสำคัญ และระดับการปฏิบัติตามกระบวนการฝึกอบรมของศึกษานิเทศก์ และข้อมูลเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมของเทคนิคการฝึกอบรม ในการฝึกอบรมครูประถมศึกษา ตามการรับรู้ของศึกษานิเทศก์ ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (MEAN) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

(3) ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไปเกี่ยวกับกระบวนการฝึกอบรมครูประถมศึกษา และการเลือกใช้เทคนิคการฝึกอบรม ใช้วิธีหาค่าความถี่วิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญและระดับการปฏิบัติตามกระบวนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูประถมศึกษา

11 ขั้นตอนใหญ่

จากกระบวนการฝึกอบรมที่ได้แบ่งออกเป็น 11 ขั้นตอนใหญ่นั้น ศึกษานิเทศก์เห็นว่า ทุกขั้นตอนมีความสำคัญ โดยที่เห็นว่าสำคัญในระดับมากมี 10 ขั้นตอน คือ การผลิตเอกสารในการฝึกอบรม การเลือกและการจัดลำดับเนื้อหาในหลักสูตร การกำหนดอุปกรณ์และค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม การคัดเลือกวิทยากร การกำหนดเทคนิควิธีในการฝึกอบรม การสร้างเครื่องมือสำหรับประเมินระบบการฝึกอบรม การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลการฝึกอบรม การประเมินโครงการฝึกอบรมและติดตามผล และการกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม และในเรื่องของการนำไปปฏิบัติ ศึกษานิเทศก์นำไปปฏิบัติครบทุกขั้นตอน แต่ขั้นตอนที่นำไปปฏิบัติทุกครั้งมี 3 ขั้นตอน คือ (1) การผลิตเอกสารในการฝึกอบรม (2) การคัดเลือกวิทยากร และ (3) การกำหนดอุปกรณ์และค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม

44 ขั้นตอนย่อย

จากกระบวนการฝึกอบรมที่ได้แบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อย ๆ จำนวน 44 รายการนั้น
 ศึกษาวิเคราะห์เห็นว่ามีความสำคัญทุกรายการ โดยที่เห็นว่า มีความสำคัญในระดับมาก 33 รายการ
 ซึ่งจำแนกได้ดังนี้ ชั้นวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม 5 รายการ คือ ศึกษาและวิเคราะห์
 สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา สํารวจสภาพการจัดการเรียนการสอนใน
 โรงเรียน ศึกษาข้อมูลของครูประถมศึกษาเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ และความสามารถในการทำงาน
 กำหนดลำดับความสำคัญของความจำเป็นในการฝึกอบรม และวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหา
 การฝึกอบรมครูประถมศึกษา ชั้นกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม 1 รายการ คือ กำหนด
 ระดับความรู้ ทักษะของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมภายหลังการฝึกอบรม ชั้นเลือกและจัดลำดับเนื้อหา
 ในหลักสูตร 4 รายการ คือ กำหนดหัวข้อวิชาของหลักสูตรการฝึกอบรม กำหนดระยะเวลาและ
 ตารางการฝึกอบรม จัดลำดับเนื้อหา หัวข้อวิชาตามหลักการเรียนรู้และลักษณะเฉพาะของแต่ละ
 หัวข้อวิชาและสร้างหลักสูตรโดยยึดความจำเป็นของโรงเรียนเป็นหลัก ชั้นกำหนดเทคนิควิธีใน
 การฝึกอบรม 3 รายการ คือ กำหนดกิจกรรมการฝึกอบรมตามลักษณะของเนื้อหาวิชาและ
 หลักการเรียนรู้ กำหนดเทคนิคการฝึกอบรมของแต่ละหลักสูตรและหัวข้อวิชา และกำหนด
 เทคนิคการฝึกอบรมโดยคำนึงถึงความพร้อมและความรู้พื้นฐานของผู้เข้ารับการอบรม ชั้นกำหนด
 อุปกรณ์และค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม 4 รายการ คือ กำหนดงบประมาณของโครงการฝึกอบรม
 กำหนดสื่อเพื่อการฝึกอบรม กำหนดสถานที่สำหรับการฝึกอบรม และกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก
 ในการฝึกอบรม ชั้นผลิตเอกสารในการฝึกอบรม 1 รายการ คือ จัดเตรียมเอกสารประกอบ
 การฝึกอบรม ชั้นคัดเลือกวิทยากร 1 รายการ คือ พิจารณาเลือกวิทยากรฝึกอบรมของแต่ละ
 หลักสูตรและหัวข้อวิชา ชั้นคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม 1 รายการ คือ กำหนดคุณสมบัติของ
 ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ชั้นกำหนดเกณฑ์การประเมินผลในการฝึกอบรม 3 รายการ คือ
 กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลโครงการฝึกอบรม กำหนดข้อมูลที่จะต้องรวบรวมเพื่อ
 การประเมินผลโครงการฝึกอบรม และกำหนดแผนการรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินผลโครง
 การฝึกอบรม ชั้นสร้างเครื่องมือสำหรับการประเมินผลระบบการฝึกอบรม 1 รายการ คือ สร้าง
 เครื่องมือเพื่อใช้ในการประเมินผลการฝึกอบรม ชั้นประเมินโครงการฝึกอบรมและติดตามผล
 8 รายการ คือ สรุปรายงานการประเมินผลการฝึกอบรม นำผลการประเมินเป็นข้อมูลในการ
 แก้ไข ปรับปรุง การฝึกอบรมอย่างทันที่ ทิศตามและวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานของผู้ผ่านการ
 ฝึกอบรมเมื่อกลับไปปฏิบัติงานจริง ๆ ประเมินผลการดำเนินการฝึกอบรมว่าเป็นไปตามขั้นตอนที่
 กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ประเมินผลเทคนิควิธี
 ในการฝึกอบรม นำเสนอผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหัวหน้าหน่วยงาน
 และประเมินผลวิทยากรผู้ให้การฝึกอบรม

ส่วนในด้านของการนำไปปฏิบัติ จากขั้นตอนย่อย 44 รายการดังกล่าว
ศึกษานิเทศก์นำไปปฏิบัติครบทุกรายการ โดยที่นำไปปฏิบัติทุกครั้งมี 8 รายการ ซึ่งจำแนกได้ดังนี้
ชั้นเลือกและจัดลำดับเนื้อหาในหลักสูตร 2 รายการ คือ กำหนดระยะเวลาและตารางของ
การฝึกอบรม และสร้างหลักสูตรโดยยึดความจำเป็นของโรงเรียนเป็นหลัก ชั้นการกำหนดอุปกรณ์
และค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม 4 รายการ คือ กำหนดงบประมาณของโครงการฝึกอบรม
กำหนดสถานที่สำหรับการฝึกอบรม กำหนดสื่อเพื่อการฝึกอบรม และกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก
ในการฝึกอบรม ชั้นผลิตเอกสารในการฝึกอบรม 1 รายการ คือ จัดเตรียมเอกสารประกอบ
การฝึกอบรม และชั้นการคัดเลือกวิทยากร 1 รายการ คือ พิจารณาเลือกวิทยากรฝึกอบรมของ
แต่ละหลักสูตรและหัวข้อวิชา

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมของเทคนิคการฝึกอบรมที่เหมาะสม
เพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูประถมศึกษา

จากรายการสมรรถภาพที่จำเป็นต้องพัฒนาโดยเร่งด่วนของครูประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 5 สมรรถภาพ นั้น เมื่อจับคู่กับเทคนิค
การฝึกอบรมเพื่อศึกษาว่า เทคนิคใดเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพ
ในแต่ละสมรรถภาพดังกล่าว ผลการวิจัยพบว่า

2.1 เทคนิคการฝึกอบรมเพื่อให้ครูประถมศึกษามีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี
ต่อการจัดกลุ่มผู้เรียน ปรากฏว่า เทคนิคที่มีความเหมาะสมในระดับมากในการพัฒนาด้านความรู้
และทักษะ คือ การฝึกปฏิบัติ ส่วนด้านเจตคติไม่มีเทคนิคใดมีความเหมาะสมในระดับมาก เทคนิค
ที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง 3 อันดับแรกในแต่ละด้าน มีดังนี้

ด้านความรู้ คือ การสาธิต การบรรยาย การสัมมนา

ด้านทักษะ คือ การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ การศึกษาเฉพาะกรณี

ด้านเจตคติ คือ การฝึกปฏิบัติ การจัดทัศนศึกษา การสาธิต

2.2 เทคนิคการฝึกอบรมเพื่อให้ครูประถมศึกษามีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อ
การใช้ประโยชน์จากกลุ่มผู้เรียน ปรากฏว่า การฝึกปฏิบัติมีความเหมาะสมในระดับมากในการ
พัฒนาด้านทักษะเท่านั้น ส่วนการพัฒนาด้านความรู้ และเจตคติไม่มีเทคนิคใดมีความเหมาะสมใน
ระดับมาก เทคนิคที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง 3 อันดับแรกในแต่ละด้าน มีดังนี้

ด้านความรู้ คือ การฝึกปฏิบัติ การสัมมนา การอภิปรายกลุ่ม

ด้านทักษะ คือ การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ การจัดทัศนศึกษา

ด้านเจตคติ คือ การฝึกปฏิบัติ การจัดทัศนศึกษา การสาธิต

2.3 เทคนิคการฝึกอบรมเพื่อให้ครูประถมศึกษาที่มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการเตรียมการสอนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ปรากฏว่า เทคนิคการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมในระดับมากในการพัฒนาทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ คือ การฝึกปฏิบัติ ส่วนเทคนิคที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง 3 อันดับแรกในแต่ละด้านมีดังนี้

ด้านความรู้ คือ การสาธิต การสัมมนา การอภิปรายกลุ่ม

ด้านทักษะ คือ การสาธิต ชุติฝึกอบรมด้วยตนเอง การอภิปรายกลุ่ม

ด้านเจตคติ คือ การสาธิต การสัมมนา การจัดทัศนศึกษา

2.4 เทคนิคการฝึกอบรมเพื่อให้ครูประถมศึกษาที่มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ครบทั้งขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป ปรากฏว่า เทคนิคที่มีความเหมาะสมในระดับมากในการพัฒนาด้านความรู้ และทักษะ คือ การฝึกปฏิบัติ ส่วนด้านเจตคติไม่มีเทคนิคใดมีความเหมาะสมในระดับมาก เทคนิคที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง 3 อันดับแรกในแต่ละด้าน มีดังนี้

ด้านความรู้ คือ การสาธิต การสัมมนา การอภิปรายกลุ่ม

ด้านทักษะ คือ การสาธิต การจัดทัศนศึกษา การแสดงบทบาทสมมุติ

ด้านเจตคติ คือ การฝึกปฏิบัติ การสาธิต การจัดทัศนศึกษา

2.5 เทคนิคการฝึกอบรมเพื่อให้ครูประถมศึกษาที่มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการใช้สื่อการสอนโดยสามารถใช้อย่างเหมาะสมและมีความชำนาญ ปรากฏว่า เทคนิคการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมในระดับมากในการพัฒนาด้านความรู้ มี 2 เทคนิค คือ การฝึกปฏิบัติ และการสาธิต โดยการฝึกปฏิบัติยังมีความเหมาะสมในระดับมากในการพัฒนาทั้งด้านทักษะและเจตคติอีกด้วย เทคนิคที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง 3 อันดับแรกในแต่ละด้านมีดังนี้

ด้านความรู้ คือ ชุติฝึกอบรมด้วยตนเอง การจัดทัศนศึกษา การสัมมนา

ด้านทักษะ คือ การสาธิต การแสดงบทบาทสมมุติ การจัดทัศนศึกษา

ด้านเจตคติ คือ การสาธิต การจัดทัศนศึกษา ชุติฝึกอบรมด้วยตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

ก่อนที่จะได้นำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการและเทคนิคการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูประถมศึกษา ผู้วิจัยใคร่ทำเสนอข้อสังเกตเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ สถานภาพของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด (ศน. สปจ.) ทั้งในด้านการศึกษา หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามสายงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและประสบการณ์เกี่ยวกับการฝึกอบรมครูประถมศึกษา ผลการวิเคราะห์สถานภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ศน. สปจ. เป็นผู้มี ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ต่าง ๆ ในวงการศึกษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประถมศึกษา และการฝึกอบรมครูประถมศึกษา เพราะ ศน. สปจ. ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ทางครุศึกษา ปฏิบัติงานในตำแหน่งศึกษานิเทศก์มาเป็นระยะเวลาตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 84.2) และมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมครูประถมศึกษา ทั้งในบทบาทของวิทยากร และ บทบาทที่สำคัญอื่น ๆ อีกหลายประการ จึงสามารถยืนยันได้ว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ศน. สปจ. ได้ให้ไว้ในงานวิจัยนี้ เป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เชื่อถือได้

การอภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการและเทคนิคการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูประถมศึกษาครั้งนี้ มีประเด็นที่น่าจะได้นำมาอภิปรายดังนี้

1. ระดับความสำคัญของกระบวนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูประถมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการฝึกอบรมที่ได้แบ่งออกเป็นขั้นตอนใหญ่ 11 ขั้นตอน และขั้นตอนย่อย 44 รายการ นั้น มีความสำคัญอยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง โดยขั้นตอนใหญ่ที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก 10 ขั้นตอน คือ (1)การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม (2)การกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม (3)การเลือกและการจัดลำดับเนื้อหาในหลักสูตร (4)การกำหนดเทคนิควิธีในการฝึกอบรม (5)การกำหนดอุปกรณ์และค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม (6)การผลิตเอกสารในการฝึกอบรม (7)การคัดเลือกวิทยากร (8)การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลการฝึกอบรม (9)การสร้างเครื่องมือสำหรับประเมินระบบการฝึกอบรม และ (10)การประเมินโครงการฝึกอบรมและติดตามผล ที่เหลืออีก 1 ขั้นตอน คือ การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ข้อค้นพบดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า กระบวนการฝึกอบรมทั้ง 11 ขั้นตอนดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครูประถมศึกษาประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรมนั้น ๆ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวนี้ ก็สอดคล้อง

กับงานวิจัยลักษณะเดียวกันทั้งในวงการอื่นและวงการฝึกอบรมครู ในหลายประเด็นด้วยกัน เช่น ชีราพร หนูฤทธิ์ (2533) ที่ได้ศึกษากระบวนการฝึกอบรมของรัฐวิสาหกิจตามความคิดเห็นของหัวหน้าหน่วยฝึกอบรมและเจ้าหน้าที่ฝึกอบรม พบว่า กระบวนการฝึกอบรมที่มีความสำคัญในระดับมาก ได้แก่ การสร้างหลักสูตร พิจารณาเลือกวิทยากร กำหนดเอกสารประกอบการฝึกอบรม กำหนดงบประมาณโครงการฝึกอบรมกำหนดระยะเวลาของโครงการฝึกอบรม กำหนดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก กำหนดเทคนิคการฝึกอบรม และประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งมีขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้ บางขั้นตอนจะเรียกชื่อไม่ตรงกันที่เดียวกัน แต่ความหมายและการดำเนินการก็เป็นอย่างเดียวกัน งานวิจัยเกี่ยวกับการฝึกอบรมในวงการศึกษาหรือวงการครูโดยตรง เช่น บุญจันทร์ บัวหุ้ง (2528) ซึ่งวิจัยเรื่องการนำเสนอแนวทางการบริหารงานฝึกอบรมผู้บริหารการศึกษา ได้ข้อค้นพบที่สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การสร้างหลักสูตร ควรสร้างด้วยการหาความจำเป็นในการฝึกอบรมทั้งสองแนวทาง คือ จากหน่วยงานย่อยและจากองค์การหลัก หัวข้อวิชา และระยะเวลาต้องสัมพันธ์กัน สถานที่ฝึกอบรมควรพิจารณาให้เหมาะสม สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม วิทยากรควรมีคุณลักษณะหลาย ๆ ด้าน คือ ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ เทคนิคการฝึกอบรมควรเลือกใช้หลาย ๆ เทคนิค ให้ผสมผสานและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่ประกอบการฝึกอบรมจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหา และเทคนิคการฝึกอบรม การประเมินผลการฝึกอบรม ควรทำการประเมินให้ครบตามหลักวิชาการ คือ ประเมินผลก่อนฝึกอบรม ประเมินผลวิทยากร ประเมินผลแต่ละหัวข้อวิชา ประเมินผลหลังการฝึกอบรม และจะต้องมีการติดตามผลการฝึกอบรม เพื่อให้ทราบปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข การฝึกอบรมครั้งต่อไป ประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ ล้วนอยู่ในขั้นตอนใหญ่ทั้ง 10 ขั้นตอน และขั้นตอนย่อย 44 รายการ ที่ศึกษานิสเทศก์มีความคิดเห็นว่า มีความสำคัญอยู่ในระดับมากและระดับปานกลางนั่นเอง

2. ระดับการปฏิบัติตามกระบวนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูประถมศึกษา

ถึงแม้ศึกษานิสเทศก์จะมีความคิดเห็นว่า กระบวนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูประถมศึกษา 11 ขั้นตอนใหญ่ มีความสำคัญอยู่ในระดับมากถึง 10 ขั้นตอน แต่ในการนำไปปฏิบัติมีเพียง 3 ขั้นตอนเท่านั้นที่ศึกษานิสเทศก์นำไปปฏิบัติครบทุกครั้ง คือ (1) การกำหนดอุปกรณ์และค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม (2) การผลิตเอกสารในการฝึกอบรม และ (3) การคัดเลือกวิทยากรที่เหลืออีก 8 ขั้นตอนนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับบ่อยครั้ง การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ มีประเด็นและองค์ประกอบที่ควรพิจารณาอยู่หลายประการ ประการแรก หากพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยจะพบว่าแม้ขั้นตอนเหล่านี้จะมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วงระดับการปฏิบัติบ่อยครั้ง ($X = 2.50 - X = 3.49$) แต่

ก็มีถึง 5 ขั้นตอน ที่คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.18 ถึง 3.43 ซึ่งเป็นช่วงคะแนนที่ใกล้เคียงกับระดับการปฏิบัติทุกครั้ง 5 ขั้นตอนดังกล่าวคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม การเลือกและจัดลำดับเนื้อหาในหลักสูตร การกำหนดเทคนิควิธีในการฝึกอบรม การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลการฝึกอบรม และการสร้างเครื่องมือสำหรับประเมินระบบการฝึกอบรม จึงอาจกล่าวได้ว่าศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนเหล่านี้เกือบทุกครั้ง ประการที่สอง เหตุที่ศึกษานิเทศก์ไม่ได้ปฏิบัติทุกครั้งทั้งที่เห็นว่ามีค่าสำคัญมากนั้น เนื่องจากระบบราชการไม่เอื้ออำนวยให้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ครบทุกขั้นตอนทุกครั้งได้ เพราะข้อจำกัดในเรื่องบุคลากรงบประมาณ และระยะเวลาดำเนินการฝึกอบรมและโครงการฝึกอบรมบางโครงการในบางขั้นตอนก็ได้รับการดำเนินการไปแล้วในระดับหน่วยงานต้นสังกัด ศึกษานิเทศก์จึงเพียงแต่ดำเนินการต่อในขั้นตอนที่เหลือตามที่ได้รับมอบหมายหรือสั่งการเท่านั้น ส่วนอีก 3 ขั้นตอนที่ศึกษานิเทศก์นำไปปฏิบัติอยู่ในระดับบ่อยครั้ง คือ (1) การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม เนื่องจากระบบการบริหารของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด โครงการฝึกอบรมและหลักสูตรการฝึกอบรมบางส่วนจะได้รับการจัดทำมอบหมายและสั่งการจากหน่วยงานต้นสังกัด คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ระดับจังหวัดจึงเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามโครงการ หรือหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้แล้ว ดังนั้นในบางครั้งศึกษานิเทศก์จังหวัดจึงไม่ได้ปฏิบัติขั้นตอนการวิเคราะห์ความจำเป็น (2) การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม เป็นขั้นตอนที่ศึกษานิเทศก์เห็นว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลางและนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับบ่อยครั้ง เนื่องจากศึกษานิเทศก์เห็นว่าการตามสภาพการดำเนินการจริง ๆ นั้น ขั้นตอนนี้ดำเนินการได้น้อย คือ ส่วนใหญ่จะไม่รับสมัครหรือเชิญชวนให้ครูเข้ารับการฝึกอบรม แต่จะเป็นการสั่งการของผู้บังคับบัญชาเป็นการอบรมตามความต้องการ ตามนโยบายของกรมเจ้าสังกัด ในระดับจังหวัดจะดำเนินการก็เพียงรายการที่ 1 คือ กำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ารับการอบรม จากนั้นก็มอบหมายให้ทางโรงเรียนหรืออำเภอเป็นผู้คัดเลือกครูที่จะเข้ารับการอบรม ส่วนรายการที่ 2 การกำหนดความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนการอบรม ศึกษานิเทศก์เห็นว่า ไม่สามารถวัดได้ว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความสามารถเพียงใด และบางครั้งไม่สามารถคัดเลือกตามคุณสมบัติที่กำหนดได้ เพราะการอบรมเพื่อการพัฒนา นั้น ไม่ควรจะมีการกำหนดคุณสมบัติ ควรจะพัฒนาทุกคน และพัฒนาเป็นพิเศษสำหรับผู้เข้ารับการอบรมที่มีปัญหา หรือการฝึกอบรมเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกิจ จึงจะมีสิทธิ์เลือกกลุ่มเป้าหมายได้ ดังนั้น ศึกษานิเทศก์จึงให้ความสำคัญขั้นตอนนี้ในระดับปานกลาง และนำไปปฏิบัติในระดับบ่อยครั้ง ซึ่งเป็นระดับเดียวกัน (3) การประเมินโครงการฝึกอบรมและติดตามผล เป็นขั้นตอนที่ศึกษานิเทศก์เห็นว่ามีค่าสำคัญอยู่ในระดับมาก อยากให้มีการปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพราะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันการปฏิบัติตามขั้นตอนนี้ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำสาเหตุที่คล้าย ๆ กับขั้นตอนอื่น คือมีข้อจำกัดในด้านบุคลากรงบประมาณ และระยะเวลา

ดำเนินการโครงการ งบประมาณจะต้องใช้ตามที่ได้รับจัดสรรจากสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ หรือฝ่ายการเงินของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ซึ่งมีอย่างจำกัด
จะหมดไปในขั้นตอนของการเตรียมการและขั้นตอนการดำเนินการฝึกอบรม เช่น ค่าเอกสาร วัสดุ
อุปกรณ์การฝึกอบรม ค่าที่พัก เบี้ยเลี้ยง และค่าเดินทางของเจ้าหน้าที่วิทยากร และผู้เข้ารับ
การฝึกอบรม งบประมาณจึงไม่ค่อจะเหลือสำหรับขั้นตอนการประเมินผลและติดตามผลหลัง
การฝึกอบรม แม้ในด้านบุคลากรและระยะเวลาที่เช่นเดียวกัน บุคลากรมีน้อย งานมีมาก
บางงาน บางโครงการจะต้องเร่งรีบให้เสร็จภายในปีงบประมาณ และปีการศึกษา ซึ่งการติดตาม
ผลการฝึกอบรมจะต้องเว้นระยะเวลาหลังการฝึกอบรมออกไปช่วงหนึ่งก่อน องค์ประกอบต่าง ๆ
เหล่านี้จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ศึกษานิเทศก์ไม่สามารถปฏิบัติขั้นตอนการประเมินผลและติดตามผล
ได้ครบทุกครั้ง

3. ความเหมาะสมของเทคนิคการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูประถมศึกษา

จากรายการสมรรถภาพที่จำเป็นต้องพัฒนาโดยเร่งด่วน 5 รายการ เมื่อจับคู่กับ
เทคนิคการฝึกอบรม 10 เทคนิค เพื่อศึกษาว่า เทคนิคใดมีความเหมาะสมในระดับใดต่อการจัด
ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพครูประถมศึกษาในแต่ละด้าน ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำมาอภิปรายเฉพาะ
ประเด็นที่เทคนิคนี้มีความเหมาะสมในระดับมาก หรือระดับปานกลาง 3 อันดับแรก ดังนี้

3.1 การฝึกปฏิบัติ เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่เหมาะสมมาก และ
เหมาะสมปานกลาง สำหรับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครูประถมศึกษาทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และ
เจตคติ ในหลายสมรรถภาพ คือ

3.1.1 เหมาะสมมาก สำหรับการฝึกอบรมครูประถมศึกษาให้มีความ

ความรู้และทักษะในการจัดกลุ่มผู้เรียน

ทักษะในการใช้ประโยชน์จากกลุ่มผู้เรียน

ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ต่อการเตรียมการสอนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

ความรู้ และทักษะในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ครบทั้งขั้นนำ

ขั้นสอน และขั้นสรุป

ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ในการใช้สื่อการสอน

3.1.2 เหมาะสมปานกลาง สำหรับการฝึกอบรมครูประถมศึกษาให้มีความ

เจตคติที่ต่อการจัดกลุ่มผู้เรียน

ความรู้ และเจตคติที่ต่อการให้ประโยชน์จากกลุ่มผู้เรียน

เจตคติต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ครบทั้งขั้นนำ

ขั้นสอน และสรุป

การที่ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นว่าการฝึกปฏิบัติเหมาะสมมากสำหรับการฝึกอบบรมครูประถมศึกษามีสมรรถภาพในหลายรายการ และหลายด้านด้วยกันเช่นนี้ มีประเด็นที่น่าพิจารณาอยู่หลายประการ ประการแรก ที่ศึกษานิเทศก์เห็นว่าการฝึกปฏิบัติเหมาะสมมากสำหรับการฝึกอบบรมครูประถมศึกษามีทักษะในสมรรถภาพทั้ง 5 รายการ นั้น เนื่องจากโดยลักษณะทั่วไปหรือโดยจุดมุ่งหมายแล้ว การฝึกปฏิบัติเป็นเทคนิคการฝึกอบบรมที่มุ่งเน้นก่อให้เกิดสมรรถภาพด้านทักษะ ดังเช่นที่ บุญเลิศ ไพรินทร์ (2533) ได้กล่าวไว้ซึ่งสรุปได้ว่าการฝึกปฏิบัติคือการนำทฤษฎี แนวคิด หรือความรู้ที่ได้เรียนรู้มาทดลองปฏิบัติ ภายใต้การแนะนำดูแลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จึงทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบบรมได้ฝึกปฏิบัติจริง ได้รับประสบการณ์ตรงจนเกิดทักษะ สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน ประการที่สอง ที่ศึกษานิเทศก์เห็นว่าการฝึกปฏิบัติเหมาะสมมากสำหรับการฝึกอบบรมครูประถมศึกษามีความรู้ในสมรรถภาพ 4 รายการ และเหมาะสมปานกลางอีก 1 รายการ นั้น

ในประเด็นนี้ เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง จะต้องดูผลการวิจัยของ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ (2530) ที่พบว่าครูประถมศึกษาส่วนใหญ่มีสมรรถภาพด้านความรู้ และสมรรถภาพทั่วไปอันเป็นสมรรถภาพพื้นฐานสำหรับการเป็นครู เพียงพอที่จะสอนในระดับประถมศึกษาได้ ไม่จำเป็นต้องพัฒนาเพิ่มเติมอีก ส่วนสมรรถภาพด้านเทคนิควิธีหรือทักษะทางการสอนและด้านคุณลักษณะจะต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม ท้อแท้จริงอันนี้บุคคลที่อยู่ในวงการครูประถมศึกษาโดยเฉพาะศึกษานิเทศก์ยอมรับได้ ดังนั้น การที่ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นว่าการฝึกปฏิบัติเหมาะสมมากสำหรับการฝึกอบบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพด้านความรู้แก่ครูประถมศึกษา ก็เพราะทราบว่าครูประถมศึกษามีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสมรรถภาพต่าง ๆ เหล่านี้ดีอยู่แล้ว เพียงแต่บทวนเสนอแนะเล็กน้อยก็เป็นการเพียงพอ และโดยลักษณะทั่วไปของการฝึกอบบรม แม้เทคนิคที่ใช้จะเป็นเทคนิคที่เน้นการลงมือกระทำจริง แต่ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือวิทยากรก็จะได้มีการทบทวนหรือเสนอแนะแนวทฤษฎีนั้น ๆ เป็นการเบื้องต้น แนวความคิดเช่นนั้นอาจไม่เหมาะสมหรือใช้ไม่ได้กับการฝึกอบบรมในวงการอื่น ๆ หรือในการฝึกอบบรมเรื่องอื่นที่ผู้เข้ารับการอบรมไม่มีความรู้พื้นฐาน หรือไม่เคยศึกษาเล่าเรียนเรื่องนั้น ๆ มาก่อน ข้อค้นพบนี้สำหรับครูประถมศึกษา โดยเฉพาะในสมรรถภาพที่จำเป็นต้องพัฒนาโดยเร่งด่วน 5 รายการ เท่านั้น หากเป็นเรื่องอื่นหรือวงการอื่น ๆ ผู้นำไปใช้จะต้องพิจารณาให้รอบครอบอีกครั้งหนึ่ง

ส่วนการพัฒนาสมรรถภาพด้านเจตคติที่ศึกษานิเทศก์เห็นว่าการฝึกปฏิบัติมีความเหมาะสมมาก 2 รายการ และเหมาะสมปานกลาง 3 รายการ นั้น หากพิจารณา ลักษณะทั่วไปของเทคนิคการฝึกปฏิบัติตามที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นจะพบว่า สอดคล้องกับหลักการ

เสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงเจตคติที่ Davies (1981 อ้างถึงใน บุญเลิศ ไพรินทร์, 2533) ได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงเจตคติจะต้องเริ่มเปลี่ยนแปลงที่พฤติกรรมก่อนแล้วการเปลี่ยนแปลงเจตคติจะตามมาทั้งนี้ เพราะเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้น จะมีอิทธิพลต่ออารมณ์และความรู้ความเข้าใจของบุคคล ดังนั้น การที่จะเปลี่ยนแปลงหรือเสริมสร้างเจตคติที่คั่น จำเป็นต้องอาศัยเทคนิคการฝึกอบรมที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก่อน เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไปมีส่วนช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติในภายหลัง ยิ่งกว่านั้น Davies (1984) ยังได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติว่า อาจทำได้ 2 แนวทางคือ (1) การเปลี่ยนแปลงโดยการบังคับหรือการขอมตาม (2) การเปลี่ยนแปลงจากการที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีบทบาทร่วมในกระบวนการฝึกอบรม ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับและมีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งแนวคิดโดยเฉพาะในแนวทางที่ 2 นี้ สอดคล้องกับหลักการของเทคนิคการฝึกปฏิบัติ ดังนั้น การที่ศึกษาวิเคราะห์เห็นว่า การฝึกปฏิบัติมีความเหมาะสมมากและเหมาะสมปานกลางสำหรับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพด้านเจตคติจึงสมเหตุสมผลยิ่ง

3.2 การสาธิต เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมมาก 1 รายการ และมีความเหมาะสมปานกลางใน 3 อันดับแรก 13 รายการดังนี้

3.2.1 เหมาะสมมากสำหรับการฝึกอบรมครูประถมศึกษาให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน

3.2.2 เหมาะสมปานกลางสำหรับการฝึกอบรมครูประถมศึกษาให้มีความรู้

ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ต่อการจัดกลุ่มผู้เรียน

ทักษะ และเจตคติที่ต่อการใช้ประโยชน์จากกลุ่มผู้เรียน

ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ต่อการเตรียมการสอนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ครบ

ทั้งต้นนำ ขึ้นสอน และขึ้นสรุป

ทักษะและเจตคติที่ต่อการใช้สื่อการสอน

ข้อค้นพบเกี่ยวกับการสาธิตนี้ ก็คล้าย ๆ กับการฝึกปฏิบัติ คือ โดยลักษณะทั่วไป การสาธิตเป็นการแสดงโดยวิทยากรหรือผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เห็นสภาพการณ์ที่เป็นจริงโดยแสดงให้เห็นกระบวนการหรือขั้นตอนของการปฏิบัติงาน การใช้เครื่องมือหรือการทดลองต่าง ๆ แล้วจึงเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทดลองทำตามที่ได้เรียนรู้มา โดยก่อนการสาธิตวิทยากรจะอธิบายและชี้แจงหลักการ วิธีการ และขั้นตอนการสาธิตให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รู้ และระหว่างการสาธิตอาจบรรยายหรืออธิบายไปด้วย พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ซักถาม จากลักษณะดังเช่นที่กล่าวมานี้ การสาธิตน่าจะเหมาะสมสำหรับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนา

สมรรถภาพด้านทักษะ แต่หากพิจารณาถึงลักษณะเฉพาะและสภาพทั่วไปเกี่ยวกับครูประถมศึกษาและเกี่ยวกับสมรรถภาพทั้ง 5 รายการ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเทคนิคการฝึกปฏิบัตินั้น การที่ศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นว่าการสาธิตเหมาะสมมากและเหมาะสมปานกลางสำหรับการพัฒนาสมรรถภาพทั้ง 3 ด้านดังกล่าว น่าจะสมเหตุสมผล และหากนำไปใช้ในวงกว้างหรือเรื่องอื่น ผู้ใช้จะต้องพิจารณาองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าวอย่างละเอียด แล้วปรับปรุงหรือบูรณาการให้เหมาะสมต่อไป

3.3 การจัดทัศนศึกษา เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมปานกลางใน 3 อันดับแรก 9 รายการ ดังนี้

เหมาะสมปานกลางสำหรับการฝึกอบรมครูประถมศึกษาให้มี

เจตคติที่ดีต่อการจัดกลุ่มผู้เรียน

ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการใช้ประโยชน์จากกลุ่มผู้เรียน

เจตคติที่ดีต่อการเตรียมการสอนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ครบทั้งขั้นนำ

ขั้นสอนและขั้นสรุป

ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการใช้สื่อการสอน

ในสมรรถภาพ 9 รายการนั้น จำแนกเป็นด้านความรู้ 1 รายการ ด้านทักษะ 2 รายการ และด้านเจตคติ 5 รายการ โดยลักษณะทั่วไปของการจัดทัศนศึกษา หรือ การดูงานนอกสถานที่เป็นการฝึกอบรมโดยการพาผู้เข้ารับการฝึกอบรมเดินทางไปยังสถานที่ที่ปฏิบัติงานอยู่จริง และเป็นงานที่สอดคล้องหรือเป็นอย่างเดียวกันกับหัวข้อเรื่องที่ทำการฝึกอบรม ทั้งนี้ มิใช่เพื่อการท่องเที่ยว แต่เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้สัมผัส หรือ เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเองว่า กิจกรรมนั้น ๆ มีวิธีปฏิบัติและขั้นตอนอย่างไร อาจมีบรรยายสรุปหรืออธิบายประกอบการดูงาน โดยวิทยากรหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ ณ สถานที่แห่งนั้น พร้อมทั้งมีการตอบปัญหา ข้อข้องใจต่าง ๆ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์, 2532) จากหลักการดังกล่าวจะพบว่า เทคนิคนี้สามารถพัฒนาได้ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ซึ่งขึ้นอยู่กับว่ามีจุดเน้นในด้านใด เป็นสำคัญ ซึ่งในการฝึกอบรมครูประถมศึกษา ผู้จัดหรือวิทยากรอาจพาไปดูโรงเรียนที่ ประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมหรือการดำเนินการในหัวข้อเรื่องที่ทำการฝึกอบรม โดยคำนึงถึงความสะดวก การประหยัดทั้งเวลา และงบประมาณ

3.4 เทคนิคอื่น ๆ ที่เหลืออีก 7 เทคนิค ไม่มีเทคนิคใดมีความเหมาะสมในระดับมากสำหรับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพใด ๆ ใน 5 รายการนั้น โดยเฉพาะการอภิปรายเป็นคณะไม่อยู่ใน 3 อันดับแรกที่มีความเหมาะสมปานกลาง สำหรับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพใด ๆ เลข ส่วนอีก 6 เทคนิคที่มีความเหมาะสมปานกลางใน 3 อันดับแรกมีดังนี้

3.4.1 การสัมมนา มีความเหมาะสมปานกลางที่อยู่ใน 3 อันดับแรก 6 รายการ คือ การฝึกอบรมครูประถมศึกษาให้มีความรู้เกี่ยวกับสมรรถภาพที่จำเป็นต้องพัฒนาโดยเร่งด่วนทั้ง 5 รายการ และให้แจตคติที่ต่อการเตรียมการสอนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

3.4.2 การอภิปรายกลุ่ม มีความเหมาะสมปานกลางที่อยู่ใน 3 อันดับแรก 4 รายการ คือ ฝึกอบรมครูประถมศึกษาให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากกลุ่มผู้เรียน

ความรู้และทักษะในการเตรียมการสอนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์
ความรู้เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน

3.4.3 การแสดงบทบาทสมมุติ มีความเหมาะสมปานกลางที่อยู่ใน 3 อันดับแรก 4 รายการ คือ การฝึกอบรมครูประถมศึกษาให้มีความรู้และทักษะในการจัดกลุ่มผู้เรียน การใช้ประโยชน์จากกลุ่มผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนการสอน และการใช้สื่อการสอน

3.4.4 ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมีความเหมาะสมปานกลางที่อยู่ใน 3 อันดับแรก 3 รายการ คือ การฝึกอบรมครูประถมศึกษาให้มีความรู้และทักษะในการเตรียมการสอนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และให้มีความรู้และแจตคติที่ต่อการใช้สื่อการสอน

3.4.5 การบรรยาย มีความเหมาะสมปานกลางที่อยู่ใน 3 อันดับแรก 1 รายการ คือ การฝึกอบรมให้ครูประถมศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการจัดกลุ่มผู้เรียน

3.4.6 การศึกษาเฉพาะกรณี มีความเหมาะสมที่อยู่ใน 3 อันดับแรก 1 รายการ คือ การฝึกอบรมให้ครูประถมศึกษามีทักษะในการจัดกลุ่มผู้เรียน

ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ที่ได้จากแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (ตอนที่ 4) สรุปได้ว่า การอภิปรายเป็นคณะ การอภิปรายกลุ่ม การสัมมนา การแสดงบทบาทสมมติ และ การศึกษาเฉพาะกรณี ไม่ค่อยจะได้ใช้ในการฝึกอบรมครูประถมศึกษาสายผู้สอน เนื่องจากเทคนิค เหล่านี้จะต้องใช้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือวิทยากรที่มีทักษะและเชี่ยวชาญในเทคนิคนั้น ๆ ซึ่งวิทยากรที่มี คุณสมบัติดังกล่าวค่อนข้างจะหายาก นอกจากนั้น เทคนิคเหล่านี้จะต้องใช้เวลามากใน การดำเนินการ และผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีความคุ้นเคยกับการฝึกอบรมด้วยเทคนิคเหล่านี้ มาก่อน การฝึกอบรมจึงจะได้ผลดี แต่ส่วนใหญ่ครูประถมศึกษาสายผู้สอนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก ไม่เคยมีประสบการณ์ดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การฝึกอบรมในเรื่องใด ควรจะมีการสำรวจ วิเคราะห์ความต้องการและความ จำเป็นของครูประถมศึกษา ให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจน และเป็นเรื่องที่ครูสามารถนำไปปฏิบัติ ได้จริงในโรงเรียน

2. เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรมในแต่ละโครงการ ควรมีการศึกษาวิจัยหรือติดตามผล อย่างใกล้ชิดและจริงจัง ว่า ครูประถมศึกษาได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกอบรม ไปใช้ในการปฏิบัติงานหรือไม่ อย่างไร โดยจะต้องจัดสรรงบประมาณ และกำหนดบุคลากรเพื่อ ดำเนินการในขั้นตอนนี้อย่างชัดเจน

3. การนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ ทั้งในเรื่องกระบวนการฝึกอบรมและเทคนิคการ ฝึกอบรมที่เหมาะสม ควรจะได้มีการพิจารณาถึงระบบการบริหารและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ของ องค์กร พร้อมทั้งคุณสมบัติพื้นฐานของบุคลากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายด้วย ว่า คล้ายคลึงหรือแตกต่าง กันอย่างไรกับครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

4. เนื่องจากครูประถมศึกษาโดยทั่วไปไม่มีความรู้พื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อวิชาชีพครู อยู่ในเกณฑ์ดี การฝึกอบรมจึงควรเน้นการฝึกปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ยกเว้นในกรณีที่เป็นเรื่องใหม่ หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ

5. แม้ว่า การฝึกปฏิบัติจะเป็นเทคนิคที่วิจัยพบว่า มีความเหมาะสมในการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาสมรรถภาพในหลายรายการด้วยกัน แต่โดยสภาพการดำเนินการที่เป็นจริงแล้ว คงไม่มีเทคนิคที่ดีที่สุดเพียงเทคนิคเดียว ดังนั้นการนำไปปฏิบัติจริงควรจะได้มีการสอดแทรก หรือนำเทคนิคอื่น ๆ เข้ามาผสมผสาน บูรณาการ เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ หรือให้เทคนิค นั้น ๆ มีส่วนเกื้อหนุนส่งเสริมประสิทธิภาพแก่กันและกัน

6. เนื่องจากครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีเป็นจำนวนมาก การฝึกอบรมในแต่ละหลักสูตร แต่ละโครงการบางครั้งผู้จัดต้องการให้ ครูอบคูลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด จึงเปิดรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นจำนวนมาก ซึ่งบางครั้ง จะเป็นอุปสรรคต่อการใช้เทคนิคการฝึกอบรมที่เหมาะสมหรือที่มีประสิทธิภาพ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องคำนึงถึงบุคลากร อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ว่าเพียงพอหรือไม่ โดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติ จะต้องจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกไว้ให้เพียงพอ และมีวิทยากรที่เลี้ยงไว้คอยดูแลให้คำแนะนำ อย่างใกล้ชิดและทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อก้าววิจัย

1. น่าจะได้มีการศึกษาเรื่องเดียวกันนี้ คือ กระบวนการและเทคนิคการฝึกอบรม ครูประถมศึกษาในสังกัดอื่น เช่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สังกัด กรุงเทพมหานคร หรือสังกัดเทศบาลต่าง ๆ

2. ควรจะได้มีการศึกษาความคิดเห็นของครูประถมศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย หรือกลุ่มบุคคลที่เข้ารับการฝึกอบรมว่า มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง เกี่ยวกับ เทคนิคการฝึกอบรมที่ใช้ในการฝึกอบรมครูประถมศึกษา เพราะครูประถมศึกษาคือบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วม เข้าไปสัมผัส มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินการดังกล่าวจึงคิดว่าน่าจะ ได้ข้อค้นพบที่มีประโยชน์ มาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยครั้งนี้เพื่อประยุกต์ หรือบูรณาการการใช้ เทคนิคการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. เนื่องจากเทคนิคการฝึกปฏิบัติเป็นเทคนิคที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นเทคนิคที่มีความเหมาะสมในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน ดังนั้นจะมีประโยชน์เป็นอย่างมาก หากได้มีการศึกษาเชิงทดลอง หรือศึกษาถึงรูปแบบของเทคนิคการฝึกปฏิบัติว่า รูปแบบและขั้นตอนการดำเนินการนั้น สามารถที่จะประยุกต์หรือบูรณาการกับเทคนิคอื่น ๆ เทคนิคใด อย่างไรบ้าง จึงจะทำให้การฝึกอบรม บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ